

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a ügyvéd által képviselt felperesnek a ügyvéd által képviselt I. r., ügyvéd által képviselt II.r, a személyesen eljáró III. r. és IV. r. alperesek ellen kötelesrész kiadása iránt a Hajdúszoboszlói Városi Bíróságon 2.P.20.451/2006. számon megindított és másodfokon a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 1.Pf.21.379/2007/4. számú ítéletével befejezett perében a felperes részéről 62. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg külön felhívásra az államnak 140.800 (egyszáznegyvenezer-nyolcszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s

A felperes, az I. és II. r. alperes testvérek, a III. és IV. r. alperesek a II. r. alperes gyermekei.

A felperes, valamint az I-II. r. alperes szülei 1950-ben kötöttek házasságot, amelyet a bíróság 1972. november 26-án kelt jogerős ítéletével bontott fel.

A szülők házasságából született negyedik gyermek: III. rendű alperes 1974-ben hunyt el. Hagyatékát osztályos egyezség alapján a III-IV. r. alperes örökölte.

Édesapját, néhai Sz. L-t a felperes gondozta, vele 1994. január 28-án öröklési szerződést, 1999. december 21-én tartási és gondozási szerződést kötött. A néhai a házassági életközösség alatt vásárolt - H., V. P. úti- ingatlanban lakott. 2000. február 23-án hunyt el.

A felperes a gondozás időtartama alatt D-ben élt. Édesapjuk halálát követően az I. r. alperes a V. P.úti ingatlanon zárat cserélt, majd abba beköltözött. 2000. áprilisában a felperes az ingatlanból személyes ingóságai egy részét elszállította, majd birtokvédelmi eljárást követően az I. r. alperes a felperesnek különböző, az általa perbeli ingatlanból elszállított ingóságokat átadta.

Sz. L-né (továbbiakban: örökhagyó) a tulajdonát képező vagyontárgyakat - több szerződéssel - az alpereseknek ajándékozta.

1997. augusztus 17-én a III. r. alperessel a h-i 458/8. hrsz-ú (F. úti), 1997. szeptember 3-án a II. r. alperessel a h-i 6586. hrsz-ú (V. P. úti), 2000. március 14-én a II. r., valamint III. és IV. r. alperesekkel a n-i 0133/2. hrsz-ú, valamint a h-i 9390. hrsz-ú szőlő, gyümölcsös és gazdasági épület megnevezésű ingatlanra, 2000. március 31-én pedig az I. r. alperessel a h-i 10.988 hrsz-ú gyümölcsös megnevezésű zártkerti ingatlanra 2001. június 6-án pedig az I. r. alperessel a h-i 0409/43. hrsz-ú ingatlanra és Z. M. úti ingatlanban fellelhető és 100.000 forint értéként meghatározott ingóságra kötött ajándékozási szerződést.

Az örökhagyó 2001. augusztus 31-én hunyt el, halálát megelőzően részére az alperesek tartási, gondozási szolgáltatásokat teljesítettek.

Az örökhagyó utáni hagyatéki eljárásban (3200.Kjó.133/2001.) az örökhagyó 31.000 forint összegű utolsó havi nyugdíját az eljáró közjegyző teljes hatállyal az I. r. alperes részére adta át. A leltározott 51.360 forint ingóság átadását mellőzte és a felperest a vitás ingókra vonatkozó igénye per útján való érvényesítésére hívta fel. A másodfokú bíróság a közjegyző végzését (1.Pkf.21.059/2002/2. számú végzésével) helybenhagyta.

A felperes az eljárás során módosított keresetében kötelesrész kiadása jogcímén 4.246.666 forint és annak kamatai megfizetésére kérte az alperesek kötelezését. Kérte tovább az I-II. r. alpereseket a saját, az édesapja és János testvére összesen 1.395.000 forint értékű ingósága kiadására és a II. r. alperest telefonáthelyezési és szolgáltatási díj megfizetésére kötelezni.

Az alperesek a kötelesrész jogalapját módosított ellenkérelmükben nem, csupán annak összegét vitatták, a további kereseti kérelmek elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság - megismételt eljárás eredményeként hozott - ítéletében kötelezte az I. r. alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 888.996 forint tőkét, II. r. alperest, hogy 57.355 forint tőkét, III. r. alperest, hogy 444.499 forint tőkét, IV. r. alperest, hogy 43.015 forint tőkét, valamint a

tőkeösszegek után 2001. augusztus 21-től a kifizetésig az ítéletben részletezettek szerinti késedelmi kamatot. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította, a felperest perköltség, le nem rótt részilleték és előlegezett részköltség megfizetésére kötelezte azzal, hogy az ezt meghaladó illetéket és előlegezett költséget az állam viseli.

Az ítélet indokolása szerint a felperes a Ptk. 661. § értelmében kötelesrészre jogosult. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az örökhagyó hagyatéka 31.000 forint nyugdíj volt, hagyatéki teher pedig 137.062 forint temetési költség. Az örökhagyó által az alpereseknek az ajándékozási szerződésekkel juttatott adomány értékét összesen 10.730.000 forintban - szakvélemény alapján a hagyaték megnyíltának időpontjában fennálló forgalmi értékével egyezően - az ajándékozott ingóság értékét pedig 100.000 forintban határozta meg.

Tényként állapította meg azt is, hogy az örökhagyónak 1990. március és 1997. május 27-e között különféle megbetegedései voltak. Az ezzel járó tünetek mindennapi tevékenysége ellátásában őt nem gátolták. Az orvosszakértői vélemény szerint 1997. május 27-től 2001. augusztus 21-ig napi két órában szorult az örökhagyó háztartási kisegítőre egészségi állapota alapján. 2001. június 25-ig további két órában pedig ápolásra is szorult. Ettől kezdődően haláláig teljes körű ápolásra, gondozásra volt szüksége folyamatos felügyelet mellett.

Az örökhagyó részére a tartást és gondozást az alperesek nyújtották, annak ellenértékét az elsőfokú bíróság 2.120.748 forintban határozta meg és ennek összegét levonta az előadomány értékéből.

A bíróság ezek alapján azt állapította meg, hogy a kötelesrész alapja $10.830.000 - 2.120.748 + 137.062 - 31.000 = 8.603.190$ forint, amelyből a három leszármazó törvényes örökrésze 2.867.730 forint, a felperest kötelesrész címén ennek fele, 1.433.865 forint illeti meg.

A Ptk. 669. § (2) bekezdésére hivatkozva az I. r. alperes felelősségének arányát 67%-ban, a II. r.-ét 4%-ban, III. r.-ét 31%-ban, IV. r.-ét 3%-ban határozta meg, és erre figyelemmel a Ptk. 672. § (1) bekezdésére hivatkozással kötelezte az alpereseket pénz fizetésre a rendelkező rész szerint, valamint a hagyaték megnyíltától késedelmi kamat fizetésére. Ezt meghaladóan a kötelesrész iránti követelést alaptalannak ítélte.

Az ingóságok kiadása iránti keresetet elutasította. Ezt azzal indokolta, hogy a felperes bizonyítási kötelezettségét nem teljesítette. Nem bizonyította, hogy az ingók az alperesek

birtokába kerültek volna. Utalt arra is, hogy a felek között folyamatban volt perben a bíróság - Debreceni Városi Bíróság P.24.54062004/23. számú ítélete - ingóságok kiadásáról rendelkezett, valamint arra, hogy a vitatott ingók meglétét, értékét, tulajdonjogát a felperesnek kellett volna bizonyítani.

Ugyanezen indokból utasította az elsőfokú bíróság a telefonáthelyezési és szolgáltatási díj iránti igényt is, mivel a felperes az általa állított összegek kifizetésére vonatkozó bizonylatot nem csatolta.

Az ítélet ellen keresetének való részbeni helytadás iránt a felperes fellebbezett.

A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett részét azzal hagyta helyben, hogy a felperes által az államnak fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét 555.100 forintra felemelte. A felperest másodfokú perköltség és le nem rótt fellebbezési illeték megfizetésére kötelezte.

A jogerős ítélet indokolása szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítékok okszerű mérlegelésével állapította meg a tényállást és helyes az abból levont jogi következtetése is.

A fellebbezés alapján rámutatott, hogy nem tévedett az elsőfokú bíróság azzal, hogy a hagyatéki leltárba felvett 51.360 forint értékű ingóságot figyelmen kívül hagyta, mivel azokat a közjegyző a hagyatéki átadása során mellőzte, további sorsuk bizonytalan, és a perben a felperesnek kellett volna bizonyítani, hogy azok az alperesek birtokába kerültek.

Egyetértett a másodfokú bíróság azzal is, hogy a bíróság az ajándékozott ingatlanoknak a hagyatéki megnyíltakori értékét vette alapul, mert azokból az örökhagyó haláláig nyújtott ellenszolgáltatásokat kellett levonni. A késedelmi kamat megítélésével pedig a bíróság kompenzálta a felperes azon érdeksérelmét, hogy nem a kötelesrész kiadásakor ingatlan forgalmi értéket vette alapul.

Helyesnek ítélte az örökhagyónak nyújtott szolgáltatások tényének és értékének megállapítását, és a fellebbezés alapján kiemelte, hogy az I-II. r. alperes az örökhagyónak nem teljes körű tartást nyújtott, ezért szóba sem kerülhet, hogy az alperesi szolgáltatások értékéből az örökhagyó nyugdíjának összege levonásra kerüljön.

A kötelesrész alapját és a felperest illető kötelesrész összegét az elsőfokú bíróság ugyancsak helyesen állapította meg. Annak pedig, hogy a felperest megillető pénzösszeg az alperesek között hogyan

oszlik meg, a másodfokú eljárásban a felperes nem tulajdonított jelentőséget, az alperesek pedig fellebbezéssel támadták, ezért azt a másodfokú bíróság nem érintette, míg a Pp. 164. § (1) bekezdésében írt bizonyítási teher szabályára figyelemmel ítélte alaptalannak a távbeszélő díjjal kapcsolatos kereset elutasítását.

A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezése és keresetének való helytadás, valamint az alperesek perköltség fizetésére kötelezése iránt.

Álláspontja szerint a jogerős ítélet megalapozatlan és a Ptk. 669. § (1) és 670. § (1) bekezdését sérti azáltal, hogy a hagyatéki leltárban felvett ingóságokat figyelmen kívül hagyta, annak ellenére, hogy a leltár felvételére az alperesek jelenlétében került sor. A hagyaték megnyíltakor tehát a vagyontárgyak megvoltak és indokolatlanul hárították a felperesre az eljáró bíróságok a bizonyítási kötelezettséget, mert az ingók megsemmisülése, elhagyása az alperesek terhére lett volna értékelendő.

A Ptk. 666. § (2) bekezdését sértették azzal, hogy nem a kötelesrész kiadásakorai értéken vették figyelembe az örökhagyótól származó adományokat, amelyek következtében a felperes méltányos érdekei sérültek.

Álláspontja szerint a bizonyítási eljárás adatai kétséget kizáróan nem támasztották alá azt sem, hogy az I-II. r. alperesek ténylegesen ápolták, gondozták volna az örökhagyót, ezáltal az ítélet a Pp. 206. §-ában foglaltakat sérti.

Hivatkozott arra is, hogy az örökhagyó tulajdonát képező földterületeket nem az alperesek művelték, hanem azokat az örökhagyó bérbeadás útján hasznosította, ezért a bérleti díj bevételként kell, hogy elszámolásra kerüljön.

Az alperesek ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

1. Téves a felperes álláspontja a hagyatékhhoz tartozó ingóságokat illetően. A hagyatéki eljárás során eljáró közjegyző a vitás ingók hagyatékkénti átadását mellőzte és a felperest igénye per útján való érvényesítésére hívta fel. A felperesnek ezért a jelen perben az általa állított ingóságok hagyatékhhoz tartozását kellett volna bizonyítani. Erre irányuló bizonyítási indítványa azonban nem volt, azt a leltár felvétele önmagában nem pótolja. A bizonyítási kötelezettség Pp. 164. § (1) bekezdésében foglalt főszabályát helyesen alkalmazva döntött a jogerős ítélet, amikor a bizonyítatlanság következményét a felperes terhére értékelte, mert

az ő érdekében állt, hogy az általa állítottakat a bíróság valóban fogadja el, a bizonyítást azonban meg sem kísérelte.

2. A Ptk. 666. § (1) bekezdés szerint a törvény főszabályként az adományok értékelésénél a juttatáskori értéket veszi alapul és ettől eltérést csak akkor enged meg, ha az bármelyik érdekeltre súlyosan méltánytalan lenne. Ilyen esetben a bíróság az összes körülmény figyelembevételével állapítja meg az adomány kötelesrész alapjába számítandó értékét. Az adott esetben az eljáró bíróságok az eset körülményeit mérlegelték: különböző időpontokban történt az ingatlanok ajándékozása, azonban annak ellenében az alperesek az örökhatározó haláláig tartó ápolási, gondozási szolgáltatásokat teljesítették. A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet 2. oldal utolsó és 3. oldal első bekezdésében foglaltakkal egyetért, azt megismételni nem kívánja, annak helyes indokaira a Pp. 270. § (1) bekezdés szerint alkalmazandó Pp. 254. § (3) bekezdése alapján csupán visszautal. A fenti mérlegelés nem jogszabálysértő, arra a felperes alappal nem hivatkozhat, felülmérlegelésre pedig a Legfelsőbb Bíróságnak jogi lehetősége nincsen.

3. A felperes felülvizsgálati kérelmében támadta az örökhatározónak az alperesek által nyújtott tartási, gondozási és ápolási szolgáltatások ténybeli megállapítását is.

Az eljáró bíróságok a peres felek perbeli egymással ellentétes előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, és a szakértői vélemények adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű logikai ellentmondásoktól mentes és a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt elveknek megfelelően történt értékelése alapján megalapozottan állapították meg a tényállást, amely nem iratellenes, és nyilvánvalóan okszerűtlennek sem tekinthető. Ilyen körülményre a felperes maga sem hivatkozott, az pedig, hogy a megállapított tényállás a felperes perbeli előadásától eltért, önmagában nem jogszabálysértő.

A Pp. 270. § (1) és 275. §-ának (3) bekezdéséből foglaltakból az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi jogszabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

4. Földbérleti díjra a felperes a fellebbezési eljárásban nem hivatkozott, a felülvizsgálat pedig csak olyan körülményekre terjedhet ki, amely a megelőző eljárásnak is tárgyát képezte.

A kifejtettek alapján a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat nem sérti, azt a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme eredményre nem vezetett, az alpereseknek a felülvizsgálati eljárásban áthárítható költsége nem merült fel. A Legfelsőbb Bíróság a Pp. 270. § (1) bekezdés szerint alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdés és a 6/1986./VI.26./ IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése alapján a felperest kötelezte az illetékeljegyzési joga folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére. A felülvizsgálati pertárgyérték: 2.346.791 forint, amely a 3.780.656 forint összegű kereset és a jogerős ítélettel megítélt 1.433.865 forint összegének különbözete.

Budapest, 2008. június 17.

s.k. a tanács elnöke, s.k. előadó bíró, s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

bírószági tisztviselő